

FRANSIZ BASININDA TÜRKİYE
NİSAN 2012, No: 5

TUSIAD BUSINESSEUROPE ÜYESİDİR AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU

İSTANBUL	tusiad@tusiad.org
ANKARA	ankoffice@tusiad.org
BRUSSELS	bxloffice@tusiad.org
BERLIN	berlinoffice@tusiad.org
PARIS	parisoffice@tusiad.org
BEIJING	tusiad.china@tusiad.org
WASHINGTON DC	usoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

33, RUE GALILEE 75116 PARIS T: +33 1 44 43 55 35

TÜRKİYE – İRAN

Ocak 2011'de İstanbul'da gerçekleştirilen görüşmelerden sonuç alınamamasının ardından (BMGK'nın 5 daimi üyesi) ABD, Rusya, Çin, Fransa, İngiltere ve Almanya'dan oluşan "5 artı 1" ülkeleri İran ile nükleer programı üzerine görüşmek için yaklaşık bir yıl aradan sonra 13-14 Nisan tarihlerinde bir araya geldi. Toplantının Türkiye'de gerçekleştirilmesiyle ilgili çekinceler olsa da toplantı yeniden İstanbul'da düzenlendi.

Türkiye'nin ev sahipliğini kabul etmiş olmasına rağmen, Mart sonunda Suriye'nin Dostları toplantısının İstanbul'da olmasından rahatsızlık duyan İran, nükleer programı ile ilgili toplantının Bağdat'ta gerçekleştirilmesini talep etti.

İran'ın geri adım atmasının en önemli nedenleri arasında Ankara'nın Suriye'deki silahlı muhaliflere verdiği destek ve İran'a uygulanan yeni yaptırımlar doğrultusunda TÜPRAŞ'ın İran'dan yapılan petrol ithalatının yüzde 20 oranında azaltılacağını duyurması oldu. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ise İranlı yöneticileri "dürüst olmamakla" suçladı.

Türkiye'nin doğusunda « İran'a 600 km mesafede » NATO füze kalkanı yerleştirilmesi ve Suriye konularındaki anlaşmazlık nedeniyle İran ve Türkiye arasındaki bölgesel rekabet derinleşiyor. Erdoğan'ın Tahran ziyareti sırasında Esad rejimine sert biçimde karşı olduğunu dile getirmesine karşılık, İran ruhani lideri Humeyni ülkesinin Suriye rejimine tam desteğini vurgulamıştı.

- « Nucléaire: l'Iran confirme la réunion en Turquie, annonce une autre à Bagdad », Le Point.fr, AFP, 9 avril.
- « Nucléaire iranien : le dialogue pour éviter la guerre », Le Figaro.fr, 13 avril.
- « L'enrichissement d'uranium de l'Iran, élément-clé des négociations à Istanbul », Le Parisien.fr, AFP, 13 avril.
- « Rien ne va plus entre la Turquie et l'Iran », Le Figaro.fr, 14 avril.
- « Les discussions sur le nucléaire iranien reprennent », Le Monde.fr, AFP, 14 avril.

TÜRKİYE – SURİYE

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad BM özel temsilcisi Kofi Annan tarafından hazırlanan barış planına uymayarak uluslararası kamuoyuna kafa tutuyor.

Türkiye'ye giden Suriyeli mültecilerin sayısı ise günden güne artıyor. İdlib kentinden Nisan ayı başında bir günde 2800'ü aşkın kişi daha Türkiye sınırına geçti. Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu bu durum karşısında BM ve uluslararası kamuoyunun desteklerini beklediklerini dile getirdi. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ise Mart ayından itibaren Türkiye-Suriye sınırına güvenlik amaçlı bir tampon bölge oluşturulması gibi önlemler alınabileceğini duyurmuştu. Milliyet gazetesine göre, Türkiye, güvenliğini özellikle Türk ordusunun sağlayacağı insani yardım koridorları oluşturulmasını öngörmeli.

Suriye tarafından Kilis'te açılan ateş sonucunda dördü Suriyeli ve ikisi Türk (1 polis ve 1 tercüman) altı kişi yaralandı. Olay Kofi Annan'ın İçişleri Bakanı Beşir Atalay ile birlikte Hatay'da mülteci kamplarına gerçekleştirdiği

ziyaretin bir gün öncesinde meydana geldi. Erdoğan Suriye'nin sınır ihlali yaptığını belirtti ve Türkiye'nin uluslararası hukuk çerçevesinde önlemler alacağını ifade etti. Ayrıca NATO'nun ("*herhangi bir üyesine yapılan saldırıyı bütün üye ülkelere yapmış*" sayan) 5. maddesine dikkat çekerek Türkiye-Suriye sınırının korunması için çağrıda bulundu. Davutoğlu ise basına yaptığı açıklamada « bugün için gündem bu ateşkesin uygulanması ile ilgili gündemdir » dedi.

- « Les «Amis de la Syrie» renforcent la pression sur Damas », Libération, AFP, 1er avril.
- « Près de 3.000 réfugiés syriens sont passés en Turquie jeudi, un record », Le Point.fr, Reuters, 6 avril.
- « Turquie: 700 Syriens affluent en un jour », Le Figaro.fr, AFP, 7 avril.
- « Malgré l'ONU, toujours plus de morts en Syrie », L'Express.fr, AFP, 7avril.
- « En Syrie, le cessez-le-feu est compromis », L'Express.fr, AFP, 9 avril.
- « Réfugiés syriens: Kofi Annan mardi en Turquie, Ankara songe à des « couloirs humanitaires » », Le Point.fr, AFP, 9 avril.
- « La Turquie durcit le ton contre la Syrie », L'Express.fr, AFP, 10 avril.
- « Tirs syriens vers la Turquie: Erdogan promet d'agir, Kofi Annan va visiter les camps de réfugiés », Le Point.fr, AFP, 10 avril.
- « Syrie - La Turquie pourrait appeler l'Otan à agir pour protéger sa frontière », Le Point.fr, AFP, 12 avril.
- « Menaces des Occidentaux contre la Syrie si le plan Annan échoue », Le Parisien.fr, AFP, 19 avril.

TÜRKİYE – AB

Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin beş yıllık görev süresi boyunca kötüye giden Fransa-Türkiye ilişkileri, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkması nedeniyle daha da bozuldu. AB ile katılım müzakerelerinde birçok stratejik başlık, Türkiye için « imtiyazlı ortaklığı » tercih eden Fransa tarafından dondurulmuş durumda.

Son zamanlarda Ermeni soykırımının tanınmasına ilişkin tartışmalar Fransa ve Türkiye arasındaki ilişkilerde askeri ve siyasi işbirliğinin dondurulması gibi gerginlikler yarattı. Seçim kampanyası döneminde olan Fransa'nın bu tutumu Ankara'nın tepkisini çekti. UMP milletvekili Valérie Boyer'nin yasa teklifi ise Anayasa Konseyi tarafından iptal edildi.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde iki aday (Nicolas Sarkozy ve François Hollande) Ermeni soykırımının inkârını yasaklayan yasa tasarısı üzerinde hemfikir. Nicolas Sarkozy seçilirse yeni bir yasa tasarısı sunacağını açıkladı.

François Hollande ise seçilirse önümüzdeki 5 yıl boyunca, « hiçbir önemli koşul bir araya gelmediği » için Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin söz konusu olmayacağını ifade etti. Hollande Sosyalist Parti birinci sekteri olduğu dönemde Türkiye'nin, insan haklarına saygı ve Ermeni soykırımının tanınması koşullarını yerine getirmesi şartıyla AB üyeliğine destek verdiğini söylemişti.

Ayrıca Kıbrıs sorunu konusunda da sert bir tutum sergileyen Hollande müzakerelerin « çok uzun » süreceğini ifade etti. Türkiye 1 Temmuz itibarıyla 6 ay sürecek olan Kıbrıs'ın AB dönem başkanlığını boykot etmeyi öngörüyor.

- « Sortir de l'impasse avec la Turquie », Le Monde.fr, 4 avril.
- « Hollande: « pas d'adhésion de la Turquie à l'UE » dans « le prochain quinquennat » », Le Point.fr, 11 avril.
- « La position de Hollande sur la Turquie : entre ouverture et fermeté », Le Monde.fr, 12 avril.

TÜRKİYE – ÇİN

Türkiye 27 yıl aradan sonra Çin'e Başbakanlık düzeyinde bir ziyaret gerçekleştirdi. Recep Tayyip Erdoğan, Çin Başbakan'ı Wen Jiabao tarafından karşılandı.

Erdoğan ilk olarak “yaklaşık 9 milyon Müslüman ve Türkçe konuşan Uygur'un” yaşadığı Sincan özerk Bölgesi'ni ziyaret etti ve bölgede yaşanan etnik şiddet olaylarını “soykırım” olarak nitelendirerek Çin'e Uygur azınlığına yönelik “asimilasyon politikasını” durdurması çağrısında bulundu.

Türkiye ve Çin arasında nükleer enerji alanında iki işbirliği anlaşması imzalandı.

İki ülke farklı tutum sergiledikleri Suriye konusunda da görüşmeler gerçekleştirdi. Türkiye, BM planındaki taahhütleri yerine getirmedeği takdirde Suriye'ye karşı harekete geçilmesi konusunda kararlı, Çin ise her türlü uluslararası müdahaleye karşı çıkıyor.

Ayrıca, Çin Devlet Başkan Yardımcısı Xi Jinping'in Şubat'taki Türkiye ziyareti sırasında tarım, finans ve bankacılık alanlarında çeşitli işbirliği anlaşmaları imzalanmıştı. Pekin'in Çin para biriminin uluslararası kullanımını yaygınlaştırma çabaları çerçevesinde iki ülkenin merkez bankaları arasında, 10 milyar Çin yuani (1,58 milyar dolar) tutarında ikili Para Takas Anlaşması imzalandı.

- « Le Premier ministre turc attendu en Chine samedi », Les Echos, AFP, 7 avril.
- « Première visite en Chine pour un Premier ministre turc depuis 27 ans », France 24.fr, AFP, 10 avril.

TÜRKİYE – IRAK

Recep Tayyip Erdoğan, Irak Kürt lideri Mesud Barzani ile Türkiye'de görüşmesinin ardından, Irak Başbakanı Nuri el-Maliki'yi « "bencil" tutumuyla Şii, Sünni ve Kürtler arasındaki anlaşmazlıkları ateşlemekle » suçladı. El-Maliki bu eleştirilere « Sayın Erdoğan'ın son açıklamaları Irak'ın içişlerine müdahale etme yönündeki eğilimine yeni bir dönüştür. (...) Bu yolun sürdürülmesi Türkiye'nin çıkarlarına zarar verecek ve onu herkese düşman bir ülke konumuna getirecektir. » şeklinde yanıt verdi. El-Maliki ayrıca Türkiye'nin « bölgesel egemenlik kurmak istediğini » söyledi.

Irak merkezi hükümeti tarafından hakkında tutuklama kararı çıkarılan Irak Cumhurbaşkanı Yardımcısı Tarık El Haşimi de Türkiye'ye bir ziyaret gerçekleştirdi.

Ayrıca, Türkiye'nin Ceyhan limanını Irak'ta Kerkük'e bağlayan iki boru hattından birinde büyük bir yangın meydana geldi.

- « Explosions sur un oléoduc entre l'Irak et la Turquie », Ouest-France.fr, 5 avril.
- « Visite en Turquie d'un haut responsable irakien visé par un mandat d'arrêt », Challenges.fr, AP, 10 avril.
- « Nouvelle passe d'armes entre Maliki et Erdogan », Le Nouvel Observateur, Reuters, 21 avril.

1980 DARBESİ DAVASI

12 Eylül 1980 darbesinin sorumluları dönemin Genelkurmay Başkanı Kenan Evren ve Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya'nın yargılandığı Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nin önünde gösteriler yapıldı. « Anayasal düzeni zorla değiştirmek » suçundan yargılanan 94 ve 86 yaşlarındaki Evren ve Şahinkaya hakkında müebbet hapis cezası isteniyor.

Ordunun 1960 yılından beri üç kez yönetimi ele geçirdiği Türkiye'de bu dava benzeri görülmemiş bir süreci temsil ediyor.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül basın açıklamasında "Siyasi tarihimizin ibret alınacak ve ders alınacak bir dönemini yaşıyoruz. Gelecekle ilgili tabii ki önemli, bundan sonra artık Türkiye'nin geleceğinde bu tip teşebbüslerin olmayacağı yönünde çok önemli bir zihniyet değişimine sebep olacaktır bu" dedi.

12 Eylül darbesi Türkiye'nin en kanlı dönemiymiş «517 kişi ölüm cezasına çarptırıldı ve 50'si idam edildi, 650 000 kişi tutuklandı, 70 000 kişi işkence gördü ve 299 kişi cezaevinde hayatını kaybetti. »

- « Ouverture du procès du général Kenan Evren en Turquie », Challenges.fr, Reuters, 4 avril.
- « La Turquie entame le procès des généraux putschistes de 1980 », L'Express.fr, AFP, 4 avril.
- « Les putschistes de 1980 finalement jugés », Libération.fr, 6 avril.
- « La Turquie règle ses comptes avec son armée », Le Figaro.fr, 9 avril.

EKONOMİ

Türkiye ekonomisi 4'üncü çeyrekte %5,2'lik bir büyüme gerçekleştirmesine rağmen 2011'de %8,5 büyüme kaydetti. Hükümetin beklentisi büyümenin %8 olacağı yönündeydi. Kişi başına düşen gelir 2010 yılına göre 365 dolar artarak 10 bin 444 dolar (780 Euro) oldu.

TÜFE enflasyonu Mart ayında %0,4 artış kaydetti. Yıllık enflasyon geçen sene aynı döneme göre büyük bir artış (%3,99) göstererek %10,4 seviyesinde gerçekleşti. Aynı zamanda, ÜFE'de bir önceki aya göre %0,36 ve bir önceki yılın aynı ayına göre %8,22 artış gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre TÜFE'de en yüksek artış %18,47 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda meydana geldi.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Türkiye ekonomisinin 2010'daki %8,9'lık büyümenin ardından küresel ekonominin zorlu bir dönemden geçtiği bu yılda « yumuşak bir iniş » gerçekleştirdiğini ifade etti.

Le Monde gazetesini, OFCE¹ ekonomisti Céline Antonin'in Türkiye ekonomisi üzerine değerlendirmelerine yer verdi:

Türkiye de diğer ülkeler gibi mali krizden etkilendi. GSYİH 2008 yılında hafif bir durgunluğun (+0,5%) ardından 2009 yılında %5 oranında daraldı.

Türkiye ekonomisi krediye dayanmaktadır; faiz oranları nispeten düşük olduğu için bireyler ve işletmeler kolaylıkla kredi alabilmekte ve böylece tüketim ve yatırım gerçekleşmektedir. Oysa krediler çoğunlukla kısa vadeli olan yabancı sermaye ile desteklenmektedir ve Türkiye'nin 2009 mali krizinde yaşamış olduğu gibi bu şekilde bir büyüme sürdürülebilir değildir.

Türkiye için diğer bir sorun ise Euro bölgesine bağımlı olmasıdır. Türkiye ihracatının üçte birini başta Almanya, Fransa ve İngiltere olmak üzere Euro bölgesine; neredeyse yarısını ise AB'nin 27 ülkesine gerçekleştirmektedir. Ayrıca ihracatının dörtte biri Arap ülkelerine olduğu için İran ile çatışma riski de Türkiye ekonomisi için endişe verici olabilir. Bu riskler Türk hükümetinin büyüme tahminlerine de yansımıştır; 2012 için büyüme beklentisi (%4) geçen seneki büyüme oranının yarısıdır.

Euro bölgesi krizinin sonuçlarından biri Avrupa kaynaklı kısa vadeli doğrudan yabancı yatırımların Türkiye'den çekilmesi olacaktır. Ülkedeki doğrudan yabancı yatırımların (15 milyar dolar), 12 milyar doları Avrupa kaynaklıdır.

Bu durumda Türkiye için en önemli tehlike cari açığı karşılayamama riskidir ve gerçekleşirse ülkeyi ciddi bir ekonomik krize sürükleyebilir.

Türkiye ekonomisinin bir diğer sorunu ise katma değeri yüksek ürünler üreten bir sanayiye sahip olmamasıdır. Örneğin Türkiye'de büyük otomobil üreticileri bulunmamaktadır ve esas olarak özellikle Renault ve Volkswagen için taahhüt yapılmaktadır. Bu nedenle Türkiye bazıları tarafından «Avrupa'nın Çin'i» olarak nitelendirilmektedir.

Türkiye bu sorunların yanı sıra aşırı enflasyon artışının da önüne geçmelidir. Kısa vadeli sermaye girişleri ve petrol riski bu durumu büyük ölçüde açıklasa da, Türkiye Merkez Bankası'nın para politikası önemli rol oynamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda merkez bankaları spekülasyon balonu oluşumunu engellemek üzere faiz oranlarını arttırmaktadır, Türkiye'de ise merkez bankasının faiz oranları tüketimi sağlamak için spekülasyon balonu riskine rağmen düşük tutulmaktadır.

- « Turquie : forte croissance en 2011 », Les Echos, 3 avril.
- « Turquie : l'inflation en net progrès », Les Echos, 4 avril.
- « La croissance turque victime de son succès ? », Le Monde.fr, 5 avril.

Katar National Bank, Fransa-Belçika ortaklığındaki Dexia'nın altı ay önce satışa koyduğu Denizbank için daha önce verdiği fiyatı yükseltti. Bankanın satışıyla bir dönem HSBC ve Sberbank de ilgilenmişti.

- « Le Qatar aurait relevé son offre sur Denizbank, la filiale turque de Dexia », Les Echos, 12 avril.

Fransız otomatik çamaşır makinesi motor üreticisi Selni, yılda 2 milyon motor üretimi için Vestel ile anlaşma imzaladı. Selni üretimin 1,2 milyonluk kısmını Nevers'de geri kalanını ise Türkiye'de gerçekleştirecek.

- « Selni, PME de Nevers, décroche une commande géante en Turquie », Les Echos, 18 avril.

¹ OFCE - Observatoire français des conjonctures économiques - centre de recherche en économie de Sciences Po